

Република Србија
Директорат за радијациону и нуклеарну
сигурност и безбедност Србије

Republic of Serbia
Serbian Radiation and Nuclear
Safety and Security Directorate

РЕГУЛАТИВА НА СИМПОЗИЈУМИМА ДРУШТВА ЗА ЗАШТИТУ ОД ЗРАЧЕЊА

Ивана АВРАМОВИЋ

avramovic@srbatom.gov.rs

XXX Симпозијум Друштва за заштиту од зрачења Србије и Црне Горе

Дивчибаре, 2-4. октобар 2019. године

Јубилеји

- ▶ **XXX Симпозијум** (Југословенског) Друштва за заштиту од зрачења Србије и Црне Горе
- ▶ **60 година** од доношења првог закона у области заштите од јонизујућег зрачења
- ▶ **50 година** од успостављања тематске секције која се бави општим питањима, регулативом и едукацијом (Четврти симпозијум о радиолошкој заштити, Башко Поље 1969. године)

Развој регулаторног оквира

1947

- Правилник о заштитним мјерама при раду са рентгенским уређајима и радиоактивним материјама, Службени лист бр. 100/47, 1947

1955

- Основана Савезна комисија за нуклеарну енергију

1958

- Наредба о ограничењу промета радиоактивних изотопа, Службени лист ФНРЈ 44/58, 1958

1958

- 15. октобра 1958. године акцидент на реактору РБ
- припреме за пуштање у рад реактора РА

1959

- **Закон о заштити од јонизујућих зрачења, Службени лист ФНРЈ 16/59, 1959**

1965

- **Основни закон о заштити од јонизујућих зрачења, Сл. лист СФРЈ 12/65, 1965**

1970

- Укинута Савезна комисија за нуклеарну енергију

Развој регулаторног оквира

1974

- Нови устав СФРЈ

1976

- **Закон о заштити од јонизујућих зрачења, Сл. лист СФРЈ 54/76, 1976**

1977

- ICRP 26

1984

- Пуштање у рад НЕ „Кршко“

1984

- **Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о посебним мерама сигурности при коришћењу нуклеарне енергије, Сл. лист СФРЈ 62/84, 1984**

1986

- Акцидент у Чернобилју, 26. април 1986

1989

- **Закон о забрани изградње нуклеарних електрана**

Развој регулаторног оквира

1991

- Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности, Сл. лист СФРЈ 53/91 и Сл. лист СРЈ 45/92, 1991

1991

- ICRP 60

1996

- Закон о заштити од јонизујућих зрачења, Сл. лист СРЈ 46/96 и Сл. гласник РС 85/05 – др. закон и 101/05 – др. закон

2007

- ICRP 103

2009

- Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности, Сл. гласник РС 36/09 и 93/12

2009

- Основана Агенција за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије

2018

- Закон о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности, Сл. гласник РС 95/18 и 10/19

2018

- Основан Директорат за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије као правни наследник Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије

Развој регулаторног оквира

■ Закон о заштити од јонизујућих зрачења, Службени лист ФНРЈ 16/59, 1959

- ✓ Стављају се под надзор извори зрачења, као и сва лица, материје и предмети изложени зрачењу
- ✓ Надзору подлеже и рад са изворима, зграде, делови зграда и просторије, атмосфера, тле, вода, људска и сточна храна и отпадни материјали, прибори за личну и колективну заштиту, особље које ради са изворима јонизујућих зрачења као и становништво и појединци који под било којим околностима дођу или могу доћи под утицај јонизујућих зрачења
- ✓ Обавеза организовања службе за заштиту од зрачења
- ✓ Услови за заштиту особља као и њихова права у погледу пензионог осигурања
- ✓ Прописују се **надлежности Савезне комисије за нуклеарну енергију**

Развој регулаторног оквира

- Основни закон о заштити од јонизујућих зрачења, Сл. лист СФРЈ 12/65, 1965

- ✓ Наводи се списак послова заштите од јонизујућих зрачења
- ✓ Обавеза утврђивања плана мере за заштиту од евентуалних удеса
- ✓ Забрана рада са изворима за лица млађа од 18 година
- ✓ Бројне надлежности Савезне комисије за нуклеарну енергију пренете на друге савезне органе

Развој регулаторног оквира

► Закон о заштити од јонизујућих зрачења, Сл. лист СФРЈ 54/76, 1976

- ✓ Сагласност за локацију, пробни рад и пуштање у рад нуклеарних постројења издаје републички односно покрајински орган.
- ✓ Уколико постројење може проузроковати опасност од радиоактивне контаминације у две или више република односно аутономних покрајина мора се прибавити сагласност надлежних органа у тим републикама односно покрајинама.
- ✓ Надзор над спровођењем мера за заштиту од јонизујућих зрачења врше републички односно покрајински органи осим надзора над прометом извора зрачења преко државне границе коју врши савезни орган за послове здравства.

Развој регулаторног оквира

■ Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о посебним мерама сигурности при коришћењу нуклеарне енергије, Сл. лист СФРЈ 62/84, 1984

- ✓ Као мера заштите од јонизујућег зрачења први пут је наведена физичка заштита нуклеарних објеката и нуклеарних материјала
- ✓ Обавеза утврђивања плана мера за заштиту од евентуалних удеса
- ✓ Прописане су мере сигурности нуклеарних објеката и нуклеарних материјала
- ✓ Надзор врше републички односно покрајински органи осим надзора над прометом извора зрачења преко државне границе коју врши савезни орган управе за послове здравства и савезни орган управе надлежан за унутрашње послове.
- ✓ Прописује се образовање комисије за сигурност нуклеарних објеката.
- ✓ Уводи се обавеза уклањања радиоактивних громобрана на школским и другим јавним зградама које служе за боравак деце и омладине.

Развој регулаторног оквира

- **Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности, Сл. лист СФРЈ 53/91 и Сл. лист СРЈ 45/92, 1991**

- ✓ Уводи се појам „радијациони ризик“
- ✓ Забрана прераде, складиштења и одлагања радиоактивних отпадних материјала иностраног порекла
- ✓ Забрана уградње радиоактивних громобрана
- ✓ Забрана систематских рендгенских прегледа лица млађих од 16 година.
- ✓ Прописује се образовање комисије за заштиту од јонизујућих зрачења и комисије за нуклеарну сигурност.
- ✓ Извори јонизујућих зрачења из радиоактивних громобрана који су уграђени до дана ступања на снагу овог закона морају се уклонити до истека времена за њихову замену а најкасније до краја 1996. године.

Развој регулаторног оквира

- ▀ Закон о заштити од јонизујућих зрачења, Сл. лист СРЈ 46/96 и Сл. гласник РС 85/05 – др. закон и 101/05 – др. закон

- ✓ Уводе се основна начела заштите од зрачења: **оправданост, оптимизација и ограничење излагања**
- ✓ Надзор над спровођењем мера заштите од јонизујућих зрачења и мера нуклеарне сигурности врше савезни инспектори
- ✓ Савезна влада, корисник нуклеарног објекта и други корисници извора јонизујућих зрачења обезбедиће услове за трајно одлагање радиоактивног отпада у року од пет година.
- ✓ Извори из радиоактивних громобрана се морају уклонити у року од три године.

Развој регулаторног оквира

- Закон о заштити од јонизујућих зрачења и о нуклеарној сигурности, Сл. гласник РС 36/09 и 93/12

- ✓ Оснивање **Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије** као регулаторног тела.
- ✓ Надзор над спровођењем мера заштите од јонизујућих зрачења и мера нуклеарне сигурности врше инспекције које су у саставу надлежних министарстава.
- ✓ Основано је јавно предузеће за управљање нуклеарним објектима у Републици Србији.
- ✓ Рок за уклањање радиоактивних громобрана поново је продужен за пет година.
- ✓ Рок за обезбеђивање услова за трајно одлагање радиоактивног отпада продужен за 10 година.

Развој регулаторног оквира

- Закон о радијационој и нуклеарној сигурности и безбедности, Сл. гласник РС 95/18 и 10/19

- ✓ Основан **Директорат за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност Србије** као правни наследник Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије
- ✓ Инспекција за радијациону и нуклеарну сигурност и безбедност се налази у саставу Директората.
- ✓ Категоризација радијационих делатности према ризику.
- ✓ Уводе се термини **ситуација планираног, постојећег и ванредног излагања**.
- ✓ Успостављен је оквир за регулисање мера радијационе безбедности.

Регулатива на Симпозијумима Друштва за заштиту од зрачења

► I Симпозијум - Порторож 1963

- П. Марковић, П. Мирић, И. Мирић, Осврт на максимално дозвољене нивое озрачивања и контаминације, *I Југословенски симпозијум о радиолошкој заштити, Кратки садржаји саопћења*, 8-12 октобар 1963, Порторож, 1963

► II Симпозијум - Мостар 1965

- Резолуција, тачка 4: “Потребно је да један орган државне управе, у сарадњи са осталим одговорним органима, што прије приступи изради и доношењу одговарајућих законских и других прописа и упутстава који би регулисали права и надлежности стручних организација и служби, радних организација и друштвено-политичких заједница, као и начин организације и рада на извођењу радиолошке заштите, односно деконтаминације“

Регулатива на Симпозијумима Друштва за заштиту од зрачења

■ III Симпозијум - Бања Лука 1967

- Критички осврт на законодавни рад и доношење неопходних прописа са примерима из свакодневне праксе и препорукама за превазилажење проблема

■ IV Симпозијум - Башко Поље 1969

- Секција „Општи проблеми заштите и прописи“

■ V Симпозијум - Блед 1970

- Потреба за трајним и систематским радом у циљу изградње потпуног законодавства
- Путем Секције за законодавство и прописе успоставити „сталан пут за дискусију појединих дијелова законских прописа, давање објашњења, уједначења ставова и предлагање промјена ако је то потребно“

Регулатива на Симпозијумима Друштва за заштиту од зрачења

- **Најављене а затим и спроведене уставне промене** у Југославији неминовно су утицале и на регулаторни оквир у области заштите од зрачења о чему се дискутовало на Шестом Симпозијуму у Охриду 1972. године и Седмом Симпозијуму у Каштел Старом 1973. године
- **Изградња нуклеарне електране Кршко и планови за низ других локација** наметнули су и тему разматрања прописа за лоцирање и градњу нуклеарних постројења на Десетом симпозијуму у Аранђеловцу 1979 године и Тринаестом симпозијуму у Пули 1985. године.
- **Измене у међународним стандардима** иницирале су анализу домаћих прописа на неколико симпозијума.
- **Акцидент у Чернобиљу** је између осталог ставио у фокус и регулативу у области деловања у ванредном догађају на Саветовању у Крагујевцу 1986. године а затим и у Монографији издатој 2016. године поводом 30 година од катастрофе.

Регулатива на Симпозијумима Друштва за заштиту од зрачења

- ▶ **Најаве измена закона** који регулишу област заштите од јонизујућих зрачења биле су тема на симпозијумима у Неуму 1991. године, Бечићима 1995. године, Петровцу 2003. године и на Златибору 2007. године.
- ▶ **Законски оквир за регулисање мера заштите од зрачења у медицини** био је једна од тема на Саветовању у Новом Саду 1988. године.
- ▶ **Регулатива у области мониторинга радиоактивности у животној средини** разматрана је у Вршцу 2015. године.
- ▶ **Идеја о формирању Агенције за заштиту од зрачења** као регулаторног тела први пут је изложена на Симпозијуму у Кладову 2001. године.

Уместо закључка

18

- ▶ Друштво за заштиту од јонизујућег зрачења је од свог оснивања увек активно пратило прописе из ове области.
- ▶ Регулатива је на скоро свим симпозијумима била једна од тема.
- ▶ Стручна анализа законских и подзаконских аката као и активно учешће у изради нових прописа је пракса која може значајно да допринесе квалитету регулативе.

Захвалница

19

Аутор се захваљује Радмили Стојановић, вишем саветнику-библиотекару, Сектор за законодавство, Народна скупштина Републике Србије, на помоћи у проналажењу текстова старих закона и правилника.